

Ishaja vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

LETO—YEAR XII. Cena lista Entered as second-class matter January 29, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., sobota, 24. maja (May 24) 1919. Subscription \$4.00 STEV.—NUMBER 123.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burlington, Postmaster General. Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

WILSON IN ORLANDO V OSTREM SPOPADU.

Besedna bitka radi konflikta italijanskih in grških interesov na Turškem. Predsednik se je naposled udal. Devet članov ameriške mirovne komisije je resigniralo.

Pariz, 23. maja. — Iz zanesljivih virov so danes prišle na dan sledeče podrobnosti včerajšnjega poročila, da Amerika, Anglija in Francija zahtevajo pojasnila od Italije, zakaj je poslala čete v gotove kraje Male Azije:

Italijani so izrekli vojaške čete v Adaliji, Budrumu in Makru v okoliših Smirne v času, ko je Orlando z drugimi italijanskimi delegati vred zapustil Pariz vsled reškega spora. Italija ni obvestila zaveznikov o izkrcanju čet. Anglija in Francija v Združene države so takoj poslale noto Italiji, zahtevajoče pojasnila, zakaj so bile izkrcane čete. Pred nekaj dnevi je bila seja velike četvorice glede položaja v Smirni. Na to se je bil poklican tudi Venizelos, ker ima Grška svoje interese v dotičnem delu Male Azije, kamor so bile poslani italijanske čete.

Ko je Orlando stopil v zborovalno dvorano, je Wilson šel preko vseh diplomatičnih formalnosti in direktno zahteval, da Orlando odgovori, kaj pomeni italijanska vojaška ekspedicija v azijski Turčiji. Orlando je odvrnil, da bo pojasnil, toda ne v navzočnosti Venizelosa. Grški ministrski predsednik se mora prej odstraniti. Wilson ga ostro zavrne, da Venizelos ostane navzoč. Venizelos se je oprostil in je hotel oditi, ali Wilson mu je rekel, da naj ostane. Nato je sledila ostrva besedna bitka med Wilsonom in Orlando:

Zadnji pa ni hotel dati pojasnila dokler je Venizelos navzoč. Končno je bilo dogovorjeno, da se Venizelos odstrani. Pozneje je velika trojica poslala Venizelosu sporočilo, ker se je moral odstraniti, dasi je bil povabljen na sejo.

V sredo je Orlando odšel iz Pariza na francosko-italijansko mejo, kjer je konferiral z nekaterimi svojimi ministri in ko se je vrnil drugi dan, je dejal, da njegov kabinet podpira njegovo akcijo v Smirni.

Devet članov ameriške mirovne komisije se je zahvalilo.

Pariz, 20. maja. — Devet članov ameriške mirovne komisije je podalo ostavko vsled nezadovoljnosti z mirovnimi pogoji. Odstopivši člani sicer niso na odgovornih mestih, vendar so pa imeli kot zvedenci važne službe. Wilson je sprejel resignacije treh članov, ki so: profesor A. A. Young s cornellske univerze, glavni ekonomski ekspert; dr. I. Sarah Bowman iz New Yorka, načelnik raziskajoče teritorialne divizije; W. C. Bullitt, poznavalec ruskih razmer, ki je po nalogu predsednika Wilsona obiskal Moskvo pred par meseci.

Resignacije ostalih šest članov je Wilson zadržal, zato še niso objavljena njihova imena.

PROTI PROHIBICIJI

Washington, D. C. — Kongresnik Griffin iz New Yorka je predložil kongresni zbornici resolucijo, ki priporoča, da se prohibicijski dodatki k ustavi predložijo ljudstvu na splošno glasovanje, mesto, da odločijo o njem državne legislature. Kongresnik pravi, da je prišel do prepričanja, da glasovanje v legislaturah ne izraža prave ljudske volje.

HENRY FORD IMA DELO ZA 10.000 VOJAKOV.

Mt. Clemens, Mich. — Henry Ford, znani posestnik avtomobilnih tovarn v Detroitu, je izjavil tukaj v četrtki, da je pripravljen v 24. urah vpsoliti 10.000 odpuščenih vojakov in med temi 1000 pohabljenecv.

SUHAČI V BOJU ZA VOJNO SUŠO.

V kongresu je opaziti slabo razpoloženje za Wilsonovo priporočilo.

VERSKI FANATIKI.

Washington, D. C. — V kongresnih krogih je prav malo slišati, da bo kongres poslušal nasvet predsednika Wilsona in dovolil varenje piva in izdelovanje vina. Položaj je prav nasproten, če se sodi po glasovih, ki prihajajo v javnost.

Senator Sheppard iz Texasa pravi, da vloži predlog, ki specializira, kako se izvede vojna prohibicija. Po njegovi izjavi se nikjer drugje ne zanimajo za preklic vojne prohibicije kot v New Yorku, Bostonu, Philadelphiji, Baltimore, St. Louisu, Cincinnati, Milwaukeeju in San Francisco. On trdi, da je bil predsednik Wilson napadeno podučen o položaju v državi in zato je priporočil, da se dovolil variti pivo in izdelovati vino.

V naprednih kongresnih krogih pravijo, če je kdo napadeno podučen o položaju v državi, tedaj je to senator Sheppard in ne predsednik Wilson. Če to dokazuje, da nihče senator Sheppard prave sodbe o položaju, da je pri naštevaju mest izpustil Chicago. V tem mestu je ljudstvo odglasovalo o prohibiciji vprav pred kratkim časom. Prohibicijonisti so tako pogoreli, da je bila groza. Če senator Sheppard ne vidi ali opazi takih protiprohibicijskih znamenj, tedaj ne more videti manjših, absolutno pa nima prave sodbe o položaju v državi.

Prohibicijo strastno zagovarja duhovnih raznih protestantskih sekt. Iz Denverja, Colo., je prišel glas, da se je konvencija baptistov takoj pričela baviti s predsedniškim priporočilom. — Stavljena je bil predlog, da se sestavi resolucija, ki naj izreče, da se konvencija ne strinja s predsedniškim priporočilom.

V Chicago so zbrali metodistiški episkopali, ki so se seveda izrekli za prohibicijo in proti predsedniškemu priporočilu.

V naprednih krogih pravijo, da nimajo nič proti temu, če duhovnih raznih protestantskih verskih sekt izražajo svoje mnenje glede prohibicije, ali gospodje naj si nikar ne domišljajo, da je njih subjektivno mnenje ljudsko mnenje. Ljudstvo sodi drugače, kar je večkrat pokazalo s splošnim glasovanjem.

DOM ZA VDOTE IN MATERE VOJAKOV.

Washington, D. C. — Kongresnik Langley iz Kentuckija je predlagal, da kongres dovolji nad en milijon dolarjev za zgradbo štirih domov, v katerih bodo nastanjene matere in vdove vojakov, ki so služili v minolih vojnah. En dom naj se zgradi v Kentuckiju, drugi v Indiani, tretji v Massachusettsu, četrti pa v Kaliforniji.

VERE.

Chicago in okolice: Nestalno v soboto in nedeljo. Lahki različni vetrovi. Sonce izhaja ob 5:22, zahaja ob 8:11.

GLASOVANJE O SPLOŠNI STAVKI V ALBERTI.

Delavske organizacije glasujejo, da li se pridružijo unijam v Winnipegu.

NAZADNJAŠKE SILE IZZIVAJO.

Ottawa, Ont., 23. maja. — Provincijalna Delavska Zveza v Alberti je odredila splošno glasovanje za svoje člane, da odločijo, da li pojdejo v generalno stavko iz simpatij do delavcev v Winnipegu.

Calgary, Alberta, 23. maja. — Tukajšnje delavske organizacije, ki so pridružene Strokovnemu delavskemu svetu, so pričele večeraj glasovati o vprašanju generalne stavke, ki ima pričeti prihodnji ponedeljek iz simpatij do stavkarjev v Winnipegu.

Winnipeg, Man., 23. maja. — Meščanski odbor, ki se je organiziral proti stavkarjem, je večeraj razglasil, da bo odprli trgovine in druga manjša podjetja s pomočjo prostovoljcev. Župan Gray je tudi izjavil, da ne bo trpel, da bi stavkarji ukazovali, kako se naj razdeljuje živež med ljudi. — Danes se vrši javni sestanek zastopnikov delavstva in podjetnikov, na katerem bodo diskutirali o poravnavi stavke. Sestanek se vrši v mestni hiši.

POTEZE PROHIBICIJONISOV.

Washington, D. C. — Med političarji se sliki šepet, da bodo prohibicijonisti skušali odložiti predsedniškovo priporočilo za preklic vojne prohibicije do prvega julija.

Med voditelji večine ni opaziti prav nobenega navdušenja, da se preklic vojne prohibicije. Ravno tako niso dostopni argumenti, naj se poskusijo gostilne, v katerih bi se prodajalo le vino in pivo. Aktivnost je opaziti le na strani prohibicijonistov, ki izjavljajo, da bodo nasprotovali vsakršnemu preklicu vojne prohibicije. Take govornice pa vplivajo tudi na bolj liberalne elemente, ker se boje očitkov od strani prohibicijonistov, da so se prodajali zganjarskim interesom, dasiravno nima žganje nič opraviti s priporočilom predsednika Wilsona.

AMERIŠKI LETALEC SE ČAKA NA AZORIH.

Ponta Delgada, Azorski otoki, 23. maja. — Lajtnant Read se že ni dvignil v zrak s svojim letalom NC-4 v letu na Portugalsko. Read odlaga od dne do dne valed slabega vremena. Mogoče odleti danes, morda pa tudi ne.

London, 23. maja. — Kapitan ladje za pokladanje kablov 'Faraday' je danes sporočil, da je moštvo ladje videlo luči eroplana, ki je plul proti Evropi zadnji ponedeljek zgodaj zjutraj. Letalo so videli približno sredi poto med Ameriko in Evropo, ali okrog 1000 milj od Nove Fundlandije. Ako je poročilo resnično, tedaj so mornarji videli Hawkerjev eroplan, ki je po mnenju zainteresiranih krogov moral biti na dotičnem mestu v ponedeljek zjutraj, če je Hawker letel sto milj na uro. To je prva vest o ponesrečenem letalcu, ki pobija druge vesti, da je Hawker padel v morje blizu Kanade.

OLAJŠAVE ZA BPORABO GAZOLINA IN OLJA.

Washington, D. C. — Kurivni upravitelj Garfield je izdal odredbo, katero preklicuje prejšnje odredbe za prihranitev gazolina in olja. Vse prejšnje omejitve so s to odredbo preklicane.

ITALIJANI SO NA DELU.

Washington, D. C. — Kongresnik Emerson iz države Ohio je predložil resolucijo v zbornici, ki apelira na ameriške mirovne komisarje v Parizu, da se z Italijo pravično postopa v pogledu Reke radi velikih žrtev, ki jih je Italija doprinesla v vojni.

100.000 OSEB ZAHTEVA: NAŠI VOJAKI MORAJO DOMOV IZ SIBIRIJE!

Chicago, Ill. — Včeraj je bila poslana predsedniku Wilsonu peticija, ki ima 100.000 podpisov in ki na kratko zahteva: "Pošljite domov 4000 čikaških vojakov iz Sibirije!" Peticija je bila podpisana v enem tednu.

SHERMAN NAPADEL WILSONA V SENATU.

Senator je odprl ofenzivo proti ligi narodov in pravi, da je Wilson "socialisti".

OČITA PREDSEDNIKU, DA JE "IZDAL" ITALIJO.

Washington, 23. maja. — Senator Sherman iz Illinoisa, republikanec, je danes odprl ofenzivo v senatni zbornici proti Wilsonu in ustavi lige narodov. Sherman je predložil resolucijo, da se ustava lige loči od mirovne pogodbe, ko pride v senat za ratificiranje. Resolucijo je utemeljil z napadom na Wilsona, kateremu je očital, da je "prevaril" Italijo, Kitaljsko in Poljsko in se "podvrgel" Angliji. Sherman je tudi dejal, da je pet članov Wilsonove vlade "okuženih s socializmom" in da predsednik podeljuje važne službe odprtim socialistom. Pakt lige narodov je Sherman nazval, da se ga drži "prokletstvo nesramne perfidnosti".

KAJ SE GODI NA OGRSKEM?

Z Dunaja poročajo, da je ententa ustavila ofenzivo in da jo ni.

EKSEKUCIJE PROTIREVOLUCIONARCEV.

Kodan, 23. maja. — Z Dunaja je prišlo poročilo, da je zavezniška kampanja proti Budapešti ustavljena. Ententa je pripravljena pogajati se s sovjetsko vlado na Ogrskem. Zavezniška komisija je na potu v Budapešto. Ententa je sprejela svoje stališče vsled pogajanja z Nemško Avstrijo. Poročilo dostavlja, da se je gospodarska in politična pozicija ogrske sovjetske vlade veliko izboljšala.

Dunaj, 23. maja. — Tukaj poročajo, da Francija poslala kolonialne (črnokožne) čete na južno Ogrsko, ki imajo pridrati proti Budapešti. Rumunske čete so izpraznile ogrsko ozemlje vzhodno od Tise in se umaknile do besarabske meje. Protirevolucionarne bele čete so zasedle nekaj izpraznjenih postojank in zdej se pripravljajo na prehod čez reko Tiso.

Dalje poročajo, da so komunisti v Budapešti usmrtili večje število protirevolucionarjev pred posloptjem parlamenta. Predsednik revolucionarnega sodišča je 22letni ključavničar.

London, 23. maja. — Brezlična depeša iz Moskve, ki vsebuje uradno poročilo sovjetske vlade, zanika vest, da so protiboljševiške čete akupirale Rigo in Dvinsk na zapadni fronti.

Pariz, 23. maja. — Japonska je pripoznala Kolčakovo vlado v Omsku, Sibiriji.

SVET ZA NASELJENIKE.

Montgomery, Ala. — V zvezni zemljišni pisarni bodo dne 27. maja vsrila vključenja za državnazemljiška. Sveta je okoli 5.000 do akrov, ki je deloma prilagođen za poljedelstvo, deloma je pašuma. Svet bo obdan po postavi, ki je veljavna za domovničarje.

KDO JE ZAKRIVIL MIZERIJO V RUSIJI?

Hunt pravi, da 33 odstotkov so krivi boljševiki, 67 odstotkov pa ententa s svojo morilno blokado.

NEPRISTRANSKA SODBA.

Znani ameriški poročevalce Frazier Hunt, ki je bil dva meseca v Petrogradu in Moskvi, je okrog 1. maja odšel iz sovjetske Rusije. Ustavil se je v Helsingforsu na Finskem in odtam je odpotoval v Pariz. Njegova nepristranska poročila so našim čitateljem že znana; mož ni v nobenem poročilu niti namignil, da se je "nalezel boljševiške bolezni", pač pa slika razmere in boljševiške, kakršne je videl in preučil. Pokazal pa je velike simpatije za rusko ljudstvo in po njegovem mnenju so zaveznički največ zakrivali z njihovo intervencijo in blokado, da je danes taka beda v Rusiji.

Iz njegovih zadnjih poročil, ki jih je poslal iz Helsingforsa čikaški "Tribuni," posnemamo sledeče:

"Pravkar sem dovršil dvamesečno preiskovalno potovanje po sovjetski Rusiji. Kar plšem, temelji na mojih tisočerihi opazovanjih in stoterih pogovorih, ki sem jih imel s sovjetskimi uradniki od Lenina dol do zadnjega korumpiranega podkomisarja in z nešteti drugimi ljudmi vseh slojev, boljševiških in protiboljševiških, s katerimi sem prebil dolge večere. Poskušal sem prodreti do dna duše današnje Rusije in poslušati bitje njenega sreča.

"Če bi moglo utripanje ruskega sreča govoriti z besedami, tedaj bi govorilo vsemu svetu takole: "Jaz, Rusija, s svojimi milijonskimi masami, bojujočimi se in sanjajočimi milijni, sem že sita bojev. Pustite me, da delam, kajti edino v delu je moja rešitev. Dajte mi mir! Podajte mi roko, dajte mi čevlje, obleke in živeža. Dajte mi prilžnost do dela in kmalu bom spremenila komunistično, nedemokratsko diktaturo v svobodno demokratično vlado, kakršno hočem; ako je pa ne bom mogla spremeniti, jo bom uničil. Nihče drugi ne more storiti tega zame. Ne izstradavajte me več, kajti moji otroci umirajo in moji sinovi izgubljajo vojno. Pustite me, da popravim svoje stroje, tovarne in železnice in da oživim. Odrpite mi vrata in pustite me, da živim svoje novo življenje..."

Lakota in brezposelnost sta dva glavna vzroka današnje bede v Rusiji; revolucija ni vzrok in komunistična stranka ni vzrok. Ta dva glavna vzroka — brezposelnost in lakota — pa izvirata iz zavezniške blokade, ki je zaprla centralno Rusijo pred zunanjim svetom. Boljševiki so z njihovo neizkušnostjo, nesposobnostjo in trmo in povzročili morda 33 odstotkov bede, ali vsa ostala krivda pa leži zavezniški intervenciji in blokadi.

75% ruskih lokomotiv leži in rjavi v delavnicah, kjer čakajo na nove dele in orodje, toda zavezniška blokada ne pusti teh delov in orodja iz Švedske in Danske, kjer je bilo naročeno. V južni Rusiji se nahaja milijone bušljev pšenice in koruze. Ljudje v Petrogradu in drugih krajih severne Rusije pa stradajo, ker ni lokomotiv, da bi odvlekle naložene vagonne iz južne Rusije in v krajin. Olje je glavno kurivo v Rusiji za proizvajanje gorilne sile, toda britiške čete so zaprle oljne vrelce v Baku in tovarne v Petrogradu in Moskvi morajo počivati, ker nimajo olja. Ruski delavci in kmetje ne morejo producirati potrebščin, ker prvič nimajo surovin in drugič se morajo bojevati proti invaderjem.

Komunistična vlada je sktala nadomestiti veliko pomanjkanje kruha z drugimi sredstvi. Dala je ljudstvu resnično prilžnost za izobrazbo, prsto zabavo, gledali. (Dalje na 8. strani, 2. kolona)

